

שידוכין

א. לשון ברכתו של מו"ר (שליט"א) זצוק"ל: שהקב"ה יזמין לו או לה זווג הגון במהרה.
לשון ברכתו של מו"ר להצעה: אם מד' יצא הדבר שיהי' הזווג.

להנשא בגיל צעיר

ב. מרן החזו"א זצוק"ל וכן מו"ר (שליט"א) זצוק"ל אמרו להשיא את הבנים והבנות בצעירותם בגיל שבע עשרה שמונה עשרה וביותר את הבנות, ועובדות הוי אצל מרן החזו"א זצוק"ל בחור ממשפחתו כשהגיע לגיל שבע עשרה אמר מרן להשיאו ונפגש עם מדוברת, וכן השיא מרן עוד בחור ממשפחתו בגיל שמונה עשרה ואמר מרן כשמתחתנים בגיל מוקדם אפשר ללמוד יותר טוב וכ"כ מרן במכתב "בן י"ח חיוב להתחתן" נד' באגרות חזו"א ח"ב קל"ה,
נוכחתי אצל מו"ר (שליט"א) זצוק"ל כשברך מעצמו בחור ישיבה שהי' בגיל שש עשרה בערך בזווג הגון והוסיף לו עוד זמן מה אפשר להשיאך.

השתדלות בשידוכים

ג. אמר לי מו"ר (שליט"א) זצוק"ל שמובא בספר החסידים סי' תקי"ד ובשאלות מהגר"ח ואלזין זצ"ל שאם מציעים שידוך והצד שכנגד לא רוצה לא לבקש מהם יותר אם זה הולך טוב ואם לא לא ללחוץ.

בענין השתדלות לגמור שידוך

ד. הוי עובדא שבחור ובחורה נפגשו כבר ג' פעמים ומצדם כבר יכל להגמר רק ההורים לא השתוו בכספים והענין מתעכב וכא צד אחד שכבר ויתר הרבה, לפני מו"ר וסיפר לו את הנ"ל ושאל את מו"ר כמה צריך לעשות השתדלות בענין שדוכים, וענה לו מו"ר שאם מתחילים בשדוך ורואים שאינו מתקדם אין לעשות השתדלות שיצא לפועל כי מסתמא אין זה זווגו, וכמדומה לו שכ"כ בספר החסידים.

לא אומרים לא בשידוך

ה. אמר לי מו"ר שהמנהג כשלא רוצים את השידוך שלא אומרים "לא" רק שותקים והשני כבר מבין, ומאין המקור שלא אומרים "לא" אינו יודע, ואמרתי למו"ר מזקני אדמו"רי חסידים שהיו אומרים שכל אדם יש לו כמה זיווגים ולכן לא אומרים "לא" כדי שיצא עיי"כ ידי שידוך וממילא מתקרב לשידוך הנכון ואחרים היו שותים לחיים לכל שידוך מהאי טעמא וחיך מו"ר בהנאה ולבסוף אמר לי שאין לו ידיעה בדברים כאלה רק שנוהגים שלא להגיד "לא".

פגישות הראשונות לא קובעות

ו. ועוד הוסיף שמזה שהצד השני לא עונה אחר הפגישות הראשונות אין ראי' עדיין שלא רוצים רק אחר הפגישה הרביעית או ראי' מהשתיקה שלא, כי בפגישות הראשונות לפעמים האף לא מוצא חן בעיני הבחורה או הבגד או כדומה ולכן מהססת ואח"כ מתפכחת ומתעצת ומשיבה בחיוב כעבור זמן.

השגחה פרטית בשידוכים

ז. מרן החזו"א זצוק"ל אמר גם בזמן הזה שיש הסתרת פנים, אבל בשידוכים רואים בעין השגחה פרטית.

חייב להשיאו אשה

ח. אמרתי למו"ר (שליט"א) זצוק"ל, כתוב חייב להשיאו אשה וכתב הגר"א ז"ל כל מקום שכתוב חייב היינו אפי' עד מסירות נפש, וענה לי מו"ר כאן לא צריך מסירות נפש אלא סיעתא דשמיא.

זווג שני — ראשון

ט. בנוגע למה שכתוב בגמ' שקשה לזווגן כקריעת ים סוף שקאי אזווג שני, ואמר לי מו"ר בשם הגר"א שקאי לפעמים גם אזווג ראשון כגון שהקדימו את השני ברחמים בתפלה א"כ השני הוא הזווג הראשון הנכון (א"ה, עי' נמו"י מו"ק די"ח ע"ב).

בת כהן

י. שמעתי ת"ח אחד מירושלים שאל את מרן החזו"א זצוק"ל, הוא ישראל וחושש לישא בת כהן מטעם הנאמר בגמ' (פסחים דמ"ט) והשיב לו מרן במכתב "הירא מדברי הגמ' מצוה להדבק בו".

אחי האם

יא. אמר לי מו"ר (שליט"א) זצוק"ל מש"כ בשידוכים שיש לבדוק באחי האם, זה מיירי במקום ובזמן שכל הסביבה והרחוב חרדים לדבר ה' והאח מקולקל א"כ מוכח שיש כאן איזה שורש רע במשפחה וכדוגמת דורו של משה רבינו שמדורו מנחשון בן עמינדב ילפינו זה, אבל בזמנינו שהרחוב מופץ בעתונים פסולים והרחוב מקולקל ואין בכחו של האב לפקח על מהלכי הבן וחנוכו לכן מקלקולו של אח האם אין הוכחה שיש איזה פגם במשפחה ואפשר לגשת לשדוך זה אם הבחורה הגונה וטובה.

מחלת נפש במשפחה

יב. בענין שדוכין וישנה מחלה במשפחה והנדון הי' מחלת נפש, ואמר מו"ר (שליט"א) זצוק"ל רק אם יש ג' אחים חולים או אב בן ונכד חולים מקרי מוחזק ויש לחוש ולא להשתדך אתם אבל בשאר קרבת משפחה לא מקרי מוחזק משום שיש עשרים בריאים ויותר כנגדם במשפחה, וכל פעם מוכיח מו"ר ממשפחה אחת שיש שם חולים במשפחה ומשתדכים אתם, ואמר מו"ר אם האב והאם בריאים וילדיהם בריאים אפשר לעשות את השידוך הנ"ל.

ועוד אמר מו"ר לפעמים יש סיבה למחלת הנפש ואינה בירושה כגון אם בשעת לידה לחצו על ראש העובר, וכן היום שגם עני מתאוה וחומד לרמת חיים גבוהה, העצבים לפעמים מתמוטטים.

יג. אמר לי מו"ר (שליט"א) זצוק"ל שחשב כמה פעמים בענין משפחה המוחזקת שיש בה ג' חולים במחלת נפש שלא משתדכים עמה וחשב לדמותה לשור מועד וכמו שור מועד אם ראה ג' שוורים ולא נגחם חוזר לתמותו ה"ה כאן אם לאחד מהמשפחה כל ילדיו הם בריאים יצא מכלל החזקה וחזר להיות דינו ככל אדם ואין לו ריעותא כי האם לא תתבטל מהם החזקה אף פעם ותמיד אפי' הם מאה בנ"א נחשוש בכולם, ולמחרת חזר מו"ר על סברא זו והחזיק בה ואמר לי אף שלא מצאה בפוסקים, ואמר אם יהיו במשפחה אב ובנו ונכדו בריאים יצאו מכלל החזקה דחולה נפש ולא חוששים דהילד שיולד אצל הנכד יהי' חולה אלא ודאי יהי' בריא, וזהו דוקא באופן שהילדים של אותו הבן (דהיינו הנכדים) כולם בריאים דע"ז שם מו"ר את הדגש בעיקר וחזר ע"ז גם בפעם השני' דהעיקר אם ילדיו של אחד כולם בריאים והוא כמובן ג"כ בריא אז נתבטלה אצלו הריעותא. (אף שלסבא ולאבא יש אחים חולים אבל מאחר שהם בריאים והנכדים כולם בריאים א"כ נתבטלה הריעותא אצל הנכדים)

להשתדך בני דודים

יד. בנוגע לחתון בני דודים מו"ר (שליט"א) זצוק"ל מקפיד ע"כ משום סכנה או שזווגם לא יעלה יפה ומראה מש"כ בספר אבן הראשה מהגר"א קלצקין זצ"ל אב"ד דלובלין בענין זה שמאד מחמין בזה ומו"ר בעצמו כששואלים אותו ע"כ או שאוסר או ששולח לאחר לשאול ומסרב להזדקק לדבר, והוי עובדא בשדוך שנגמר בין בני דודים ולפני כתיבת התנאים, ואמר מו"ר שלא לעשות את השדוך ולבטלו.

אמנם פעם הוי עובדא באייר תשמ"ג שבחור מאמריקה נכנס לשאול את מו"ר אם לשאת את בת דודתו וענה לו שזה חשש רחוק מאד אחד מאלף (נו"א ממליון) תעשה את השדוך ויעלה יפה והי' לפלא הדבר, שמעתי מבנו הגר"ח"ק שליט"א.

לישא בת אחותו

פז. ספר לי הגר"ק שליט"א ששמע מפ"ק של מרן החזו"א זצוק"ל שספר את זה בהסיבם ע"י השלחן, וכך סיפר מרן, אחד רצה לישא את בת אחותו ושאל את הרבנים מגדולי הדור היות ובגמ' כתוב מצוה ובצואת ר"י החסיד כתוב שלא לישא את בת אחותו ואמרו לו הגדולים שר"י החסיד אין בכחו לאסור את מה שאמרה הגמ' מצוה, ונשאה והיו לו ל"ע מקרים רעים עם הילדים שנולדו אחד נפל מגג ונהרג ואחד נפל לבור ומת, ובא הלה למרן החזו"א וספר לו את כל הנ"ל ואמר לו מרן שלא כן כמו שאמרו אלא ר"י החסיד בכחו לאסור את בת אחותו כי צפה ברוה"ק שבזמנו זווגים כאלה לא יעלו יפה ואין זה נגד הגמ' שבזמן חז"ל זה הי' חסד ועלה יפה, והוסיף מרן החזו"א זצ"ל שלא ראה מי שיעבור על צואת ר"י החסיד ויצליח, (ברשימותי על מרן החזו"א זצוק"ל כתובה עובדא זו וכתוב שם והוסיף מרן החזו"א זצוק"ל שכן הוא (הסברו הנ"ל) בעוד כמה דברים שר' יהודא החסיד ז"ל אמר שלא לעשותם ובגמ' מבואר להיתר).

אודות אחד שאמו אינה שפוי' בדעתה

פז. בנוגע לזווגים שמעתי ששאלו את מרן החזו"א זצוק"ל אודות אחד שאמו אינה שפוי' בדעתה אם להשתדך אתו, וענה מרן זצוק"ל שאם ירדה מדעתה לפני הלידה של זה לא, ואם אח"כ אפשר להשתדך, ולבסוף הוכרר שזה קרה לפני הלידה של זה, ואעפ"כ עשו את השדוך והתחתנו ושמעתי שאחד מילדי הזוג הזה ג"כ לא שפוי בדעתו.

אם להשתדך עם בחור שכמה מאחיו הנשואים אין להם ילדים

יז. שמעתי ששאלו את מרן החזו"א זצוק"ל על בחור ששנים מאחיו נשואים כבר כמה שנים ואין להם ילדים, האם יש לחוש ע"כ גם אצל זה ואמר מרן זצוק"ל שאינו יכול לענות ע"ז.

בת של חרש עם נכד של חרשת

יח. בנוכחותי שאלו את מו"ר (שליט"א) זצוק"ל בנוגע לשדוך בת של חרש עם נכד של חרשת אם יש לחוש וענה לי שאין כל שאלה שמבואר בגמ' שסומא לא מוליד סומין וה"ה חרש לא מוליד חרשין א"כ אין זה מום שעובר בירושה ואין לחוש כלל.

האם לקבל הצעה כששקועים בחובות משדוכין קודמים

יט. כחודש לאחר שארסתי בן הציעו שדוך לבני שאחריו ושאלתי את מו"ר (שליט"א) זצוק"ל היות ואני מאד לחוץ בחובות מבני הקודמים, וענה לי מו"ר שאקבל את

ההצעה כי אפשר שזהו זווגו ושאינו להם שאני בע"ח וצריך להשלים את התחייבותי ואין לי כסף.

בני הנדה

ב. שאלתי את מו"ר (שליט"א) זצוק"ל בחורה מבוגרת שמשדכים לה בחור ישיבה מבוגר שהוריו לגמרי חלוניים ויש חשש ברור שהוא בן הנדה, וענה לי מו"ר שמעיקר הדין הוא מותר ^{נרק} ^{לפי פוסקים} חוששים שהוא חצוף ויש להקל דאל"כ מה יעשו בחורים יראים וכן בחורות חרדיות שבאים מהורים חילוניים האם לא יתחתנו, והוסיף לי שבספר החסידים כתוב שאין לקחת אשה שאחי' חפשיים אמנם אם קשה לו להשיג אחרת שיקחנה, וה"ה כאן דהוי שעת הדחק שהוא והיא מבוגרים, וכן אצלו יש הרהורי עבירה אם ישב בלי אשה וגם היא מבוגרת אין לך שעת הדחק גדול מזה ומותר והוסיף לי שכתב קונטרס שלם בנדון זה להתירא.

ועוד אמר לי מו"ר ששמע מרב אחד שכתוב שכן נדה הוא חצוף ולכן לא להתחתן עמו אבל אם רואים שהוא לומד תורה ויר"ש ובעל מדות טובות ונוהג כהוגן ולא חצוף א"כ מוכח שהוא תקן את עצמו, ובנוגע לזרעו שיהי' חצוף ולא הגון לא כתוב שיש לחשוש, ורק עליו כתוב, ולכן היכא שהוא לומד תורה ויר"ש ומתנהג כהוגן מותר דהא יש בחירה וחזינן שבחר בדרך הטובה והולך בה, ומטעם זה ראיתי שהתיר מו"ר (בעובדא אחרת) בני נדה לכתחלה אף שלא היו מבוגרים (אח"ז הדפיס מו"ר בנד"ד בקהלות יעקב לקוטים ב' סי' כ"ג ולקוטים ד' סי' ט"ו). וכן שמעתי בשם מרן החזו"א זצוק"ל שהתיר הדבר.

בא. ספר לי הגר"ק שליט"א הוי עובדא ששדכו בן נדה גמור למישהו והשדכן ידע שהוא בן נדה ושאלו את מו"ר (שליט"א) זצוק"ל האם צריך לגלות שהוא בן נדה ואמר מו"ר שלא וראי' מהגמרא יבמות (דמ"ה ע"א) בן מגוי וישראלית שלא צריך לגלות.

לא מחויב לגלות

בב. ספר לי מו"ר (שליט"א) זצוק"ל ששאלו את מרן החזו"א זצוק"ל היות ואבי המדוברת ספר למדובר שאם המדוברת סבלה ממחלת נפש האם לעשות את השידוך ואמר מרן שלא, אבל רגז על אבי המדוברת שגלה את הדבר ואמר מרן האם שאלוהו על כך אם שואלים ואינו עונה הוי רמאות אבל כאן לא שאלוהו כלל ע"ז ומי אמר לו לגלות.

האיש מבוגר מהאשה

בג. אמר לי מו"ר (שליט"א) זצוק"ל דהבדל של עשר שנים שהבעל מבוגר מהאשה אין זה חסרון וזה מקובל אבל לא להיפך היכא שהאשה מבוגרת ממנו, אבל כשהבעל מבוגר יותר מעשר שנים זה כבר בעי'.

והוי מקרה יוצא מהכלל באשה מבוגרת והי' קשה להשיג שידוך והציעו לה איש מבוגר ממנה ביותר מעשר שנים ואמר מו"ר שמסתבר כאן אף שההבדל יותר מעשר שנים יצליח השדוך, ונתקיימה ברכתו וזכו גם לזש"ק מברכתו.

האשה מבוגרת מהאיש

כד. בכמה הזדמנויות אמר לי מו"ר (שליט"א) זצוק"ל שלכתחילה יכול להיות האיש מבוגר מהאשה אפי' עד עשר שנים אבל אשה שלא תהי' מבוגרת מהאיש ויש קפידא על כך וכן היא תמשול עליו.

המעלות שצריך להיות לבחור

כה. מו"ר (שליט"א) זצוק"ל אמר לי כשחפשתי שידוך לבתי שני עיקרים, עיקר ראשון יר"ש והשני שיהי' לו שכל הישר.

עוד אמר לי מו"ר יש לחפש בחור עם המעלות דלהלן: יר"ש, ויהי' לו אהבת התורה, מתמיד, בזמנינו הלומד עשר שעות ביום נקרא מתמיד (והוסיף פעם הי' חמש עשרה שעות) ויודע ללמוד ולברר היטב סוגיא עם פוסקים טוש"ע ואינו צריך שיהי' מחדש ובעל כשרונות גדולים והזכיר לי את תפלתה של חנה שיהי' לה בן בינוני, והוסיף מו"ר ויש לחקור היטב אם יש לו מעלות אלה ולא לסמוך על ראש הישיבה בלבד.

לא לחפש עילויים ובעלי כשרונות גדולים

כו. אמר לי מו"ר (שליט"א) זצוק"ל שעפ"י רוב מהבחורים שהם עלויים וכן מבעלי הכשרונות הגדולים יש צרות לאחר חתונתם כי הם רואים שאינם מצליחים כמו שרוצים והולכים בדרכים משלהם,

לא לחפש בת עשירים

כז. מו"ר הקפיד על הבחורים הלמדנים המופלגים שמחפשים בת עשירים לא בית של תורה והוסיף שמשועבדים ללוקסוס של האשה שאינה יודעת גבול והראה לי את ההקדמה של הספר זכרון יונתן עובדא עם קרובתו של הגר"י סלנטר זצ"ל, עוד אמר מו"ר שהם יושבים כמה שנים כדי להשיג מה שרוצים והסוף שהם לוקחים מה שבא ליד ומתחרטים שלא נשאו לאלה שהציעו כתחלה.

בחור שלמד בישוב החדש

כח. בענין שדוך עם בחור שלמד בישוב החדש ואף שהמשיך ללמוד בישיבת איתרי מו"ר (שליט"א) זצוק"ל לא הוי ניחא דעתי' ואמר לי מי שלמד בישוב חסר ביר"ש

ובאמונה ורק אם למד אחר הישוב כמה שנים בישיבה (ובמקרה אחר אמר לי חמש שנים) אפשר כבר פגה ממנו השפעת הישוב וספג יר"ש והוסיף מו"ר שצריך לברר הדבר אצל החברים הקרובים אליו.

בחורה שפיימה סמינר חרדי לא בית יעקב

כז. אלול תשל"א, בנוכחותי שאל בחור אחד את מו"ר (שליט"א) זצוק"ל שמציעים לו בחורה שגמרה סמינר חרדי (לא בית יעקב אבל יותר טוב ממזרחי) וענה לו בעובדא שפעם שאלוהו בענין שידוך לבחור ישיבה עם בחורה שלמדה בתלפיות (מוסד של המזרחי) ואמרו למו"ר שהורי חרדים וכן היא בעצמה דתית וסירב לענות להם ושלחם לשאול את מרן הגרי"ז גאב"ד מבריסק זצוק"ל ושאלוהו וסיפרו למרן הגרי"ז שהבחורה דתית וצנועה ועוד מעלות וענה להם אם היא טובה אז היא טובה והוסיף לי מו"ר שגם מהסמינר הראשון הנ"ל יש בנות טובות רק הלומדות שם טעונות בדיקה יותר מאלה הלומדות בבית יעקב וצריכים לברר ולבדוק וכן להתנות שלפחות הבחור ישב וילמד חמש שנים, כיון שילמד חמש שנים ודאי שיתנו לו להמשיך ללמוד וכך הבחור ימשיך ללמוד.

בחור שהי' תקופה בלתי שפוי והבריא

ל. שמעתי מאיש מהימן הוי עובדא בבחור שהציעו לו שדוך ונפגש עמה ומאנה, אחר זמן הבחור השתגע ונמשך הדבר כשנתיים עד שמת אביו והשתפר מצבו והתפלל לפני העמוד ובמשך הזמן חזר לבריאותו ונהי' שפוי בדעתו ונורמלי, כעבור ארבע שנים מעת שדברו לו את השידוך הנ"ל לראשונה שוב הציעו לו את אותו השידוך ונפגשו והפעם הסכימו שניהם רק המדוברת ומשפחתה לא ידעו שבמשך הזמן הי' לא שפוי בדעתו במשך שנתיים, ומישהו לאחר שאלת חכם גילה את הדבר לדוד הכלה ובא למו"ר (שליט"א) זצוק"ל ושאלו מה לעשות ואמר מו"ר שישאלו אם במשך כל תקופת שגעונו התפלל כל יום עם תפילין, ונתברר שהי' בא כל יום לביהכ"נ מניח תפילין ומתפלל בקיצור ואח"כ הי' עושה שמח, אז אמר מו"ר המחלה היתה והיא עברה ולא תשוב יותר ולא לגלות למדוברת, הם התחתנו ומאושרים ויש להם ילדים בריאים.

נדברו שינשאו זל"ז

לא. אחד שאל את מו"ר (שליט"א) זצוק"ל אודות אחד שנדבר עם בחורה שינשאו זל"ז ובינתיים חלה ג' שנים והמתינה לו ואחר שהבריא מציעים לו בחורה אחרת וטוען שהיא יותר טובה מהראשונה הן ביר"ש והן בשטחים אחרים אבל אומר שגם הראשונה יר"ש רק השני' יותר, ושאל אם מותר לעזוב את הראשונה ולקחת את השני', וענה לו מו"ר שהדבר לא רצוי שזה יגרום ח"ו לאסונות אצל ילדיו שילד מהשני', ולכן שישא את הראשונה.

לפטל שידוך בנמצא שאינו מתפלל מנחה

ל.ב. שמעתי הוי עובדא בחתן לאחר שדוכיו רננו עליו שאינו מתפלל תפילת מנחה וחקרו ומצאו שנכון הדבר, והורה מרן החזו"א זצוק"ל לצד הכלה לבטל מיד השידוך בלי צורך לבקש מחילה ממנו.

הנהגת חתנים

להתעסק בשתי הצעות בזמן אחד

ל.ג. הוי עובדא באחד שנפגש כמה פעמים עם מדוברת ולא יכל להחליט וחשב להפגש עוד פעם ובינתיים הציעו לו הצעה אחרת ושאלתי את מו"ר (שליט"א) זצוק"ל אם לקבל את ההצעה החדשה אף שעדיין באמצע ההצעה הקודמת, וענה מו"ר בזה"ל: אז מה יש כאן (כונת קדשו שאין כאן נדון ומותר הדבר).

הנהגת חתנים

לשדך אח קטן לפני הגדול

ל.ד. הוי עובדא שאמא עכבה את בנה הקטן להשתדך לפני בנה הגדול ונודע הדבר למרן החזו"א זצוק"ל ושלח להודיע לאם שאין לעכב ומותר לקטן לפני הגדול, ומובא בקובץ אגרות ח"א קס"ו וזל"ק: תשובתה (של האם) שאינה מסכמת ליתן הצעיר לפני הבכור ואולי יש להסביר לה שאין זה נכון עכל"ק.

ל.ה. אלול תש"מ אמר לי מו"ר (שליט"א) זצוק"ל על מה שכתוב בש"ך יו"ד סי' רמ"ד ס"ק י"ג שאין להשיא אח קטן לפני הגדול אלא יקדימו את הגדול אמר מו"ר דהכונה דחיוב הקדמה מוטל על האב אבל לא על האח הצעיר דעליו אין כל איסור וקפידא בדבר אלא מותר לו להנשא קודם אם אחיו הגדול הולך לו קשה בשידוכים והצעיר מתבגר וכן כתוב באגרות חזו"א הנ"ל והורה כן מו"ר למעשה.

אמנם אמר לי צ"ע מרשב"ם ב"ב דף ק"כ ד"ה להלן וכו' כשנישאו בנות צלפחד דרך גדולתן וכו' ומסתבר דכך נולדו כדכתיב לא יעשה כן במקומו וכו' עכ"ל ע"ש ושם בעצמן נישאו ולא ההורים השיאום חזינן לכאורה דגם בין האחיות בעצמן כשנישאות וה"ה אחים יש קפידא שיקדים המבוגר והפסוק ולא יעשה וכו' קאי גם על עצמם ולא רק על האב (א"ה, וראיתי בשו"ת מהרש"ם חלק ג' סי' קל"ו שמביא את ראית מו"ר וכתב כשהן מבוגרות ושעת הדחק ודאי לא שייך איסור זה, וכן מסיק שם שאיסור זה אינו רק בכלל נימוס ודרך ארץ והגם שבשו"ע יו"ד סוסי' רמ"ד הובא ד"ז מ"מ אינו דין גמור ע"כ, ועי' ט"ז יו"ד סי' ר"ח ס"ק א ועי' באגרות סופרים סי' כ"ט תשו' מהגאון חת"ס זצ"ל).

להשיא בת צעירה לפני בן המבוגר ממנה

ל.ו. אמר לי מו"ר (שליט"א) זצוק"ל שאין קפידא להשיא בת צעירה לפני בן המבוגר ממנה והעיד מו"ר על עצמו שחתן את בתו לפני בנו ועשה כן עפ"י הוראת מרן

החזו"א זצוק"ל והביא לי מו"ר לדוגמא את הגמ' בתך בגרה שחרר עבדך והשיאה לו. והוסיף לי אמנם בן צעיר לפני בן מבוגר יש קפידא.

בחור מעדות המזרח מתעקש שלא תלבש פאה

אוצר החכמה

לז. טבת תשל"ג אמר לי מו"ר (שליט"א) זצוק"ל ששאלוהו, הציעו שידוך לבחורה ממוסד אור החיים היא כבר בגיל עשרים ושמונה ושניהם מעדות המזרח והבחור עומד בדוקא שלא תלבש פאה כמו שפסק הרב עובדי' יוסף שליט"א ושאלה הבחורה האם תעשה השידוך ואמר לי מו"ר שסרב לענות ע"ז ושלח להגיד שישאלו אחר והוסיף לי שמצד אחד זה רחמנות כי היא כבר מבוגרת וצריכה להשתדך אבל סירב לענות משום שבענין שידוך בכלל אינו עונה משום שא"כ אומרים זהו שידוך של הרב קניבסקי שאמר להשתדך ויטילו עליו את האחריות אם משהו לא בסדר.

אבא מתנגד לשידוך

לח. אלול תשל"ב, בנוכחותי שאל בחור ישיבה את מו"ר (שליט"א) זצוק"ל היות ואחותו רוצה להתחתן עם אחד שאביו מתנגד שתנשא לו וענה לו מו"ר אם הבחור דתי א"כ שאביו יניח הדבר ויסכים לה שתחתן עמו כי לא יוכל לעשות שום דבר כנגדה ואמר השואל שהבחור דתי ושוב שאל את מו"ר היות שאביו אומר שעם זה שהיא רוצה להתחתן עמו, זה לא יתקיים זמן רב ויתגרשו כעבור זמן קצר, ואמר לו מו"ר א"כ שאביו לא יתן לה כסף לנשואי' ועי"כ לא תוכל להתחתן עמו.

לט. הוי עובדא במוהל שבנו הבחור חשקה נפשו להתחתן עם אלמנת חייל שהיו לה שני ילדים ואביו התנגד חזק ומאד רגז ומאן לעזור לו בדבר ובא אלי האב שאכנס עמו למרן החזו"א לשאלו ונכנסתי עמו וענה לו מרן שבין כך לא ישמע לך ויקחנה א"כ תעזור לו גם בממון שיתחתן עמה וכמדומה שהוסיף לו מרן ועי"כ תקרבנו.

מ. ספר לי הגר"ק שליט"א שבא אל מו"ר אב שהתאונן על בנו ששם עינו על בחורה שקצת חילונית מסוג מפד"ל ורוצה להתחתן עמה והוא מאד מתנגד לזה ולא רוצה להשיאו עמה ולא לתת לו כלום, ואמר מו"ר לאב שבין כך לא יועיל סירובו כי הבן לא יציית לו, א"כ מוטב ששיאו עמה ויקרב את הבן ואת הבחורה כי עי"כ אפשר שישפיע עלי' שתחזור למוטב.

תנאי שלאחר כמה שנים יחפש פרנסה

מא. אמר לי מו"ר (שליט"א) זצוק"ל בנוגע לשידוך שמציעים לבחור הרוצה להמשיך ללמוד בכולל לאחר הנשואים ומצד הכלה מתנים שכעבור כמה שנים לאחר חתונתם יחפש פרנסה אפי' בתור כלי קודש, ואמר מו"ר אם הכלה הגונה ויר"ש וכן משפחתה וזה צריך לחקור היטב יעמידו להם תנאי שלפחות חמש שנים ישב וילמד ולא פחות, והסביר

לי מו"ר כי לאחר חמש שנים אם הבחור ישב וילמד כבר לא ילחצו עליו שיתעסק בעסק פרנסה.

אוצר החכמה

מקצוע לאשה

מב. מו"ר (שליט"א) זצוק"ל אמר לי שבמצב היום שיש עודף מורות רצוי מאד שהאשה תעבוד ביהלומים בביתה או בתפירה ולא תהי' זקוקה להיות מורה ואמר לי בנוגע לשדוך עבור אחד ממשפחתי שטוב מאד שידעת איזה מקצוע שתוכל לעסוק בו בביתה.

חתן נמוך ורזה

מג. ספרה לי הרבנית אשת מו"ר (שתחי') ע"ה, הוי עובדא שהמשפחה התנגדה לשידוך מסוים מסבה שהחתן נמוך ורזה ושאלו את מרן החזו"א זצוק"ל ואמר לצרפו למנין אפשר א"כ אין זה חסרון, וגם מו"ר (שליט"א) זצוק"ל ספר לי הדבר,

מדה של אדם גבוה

מד. בנוכחותי שאלו את מו"ר (שליט"א) זצוק"ל שמציעים נמוך לנמוכה אם לקבל את ההצעה, וענה מו"ר 160 ס"מ זהו גובה רגיל בצבא הרוסי לא לקחו נמוכים וגובה כזה לקחו זהו גובה רגיל, 165 ס"מ זהו גבוה 170 ס"מ זהו כבר נקרא גבוה הרבה וכוונת הגמ' שננס לא יקח ננסית (בכורות דמ"ה ע"ב) היינו בעל מום כגון הסופר הגמד (דמות שהיתה מוכרת בב"ב, התפלל עוד אצל מרן החזו"א זצוק"ל) וסיפר מו"ר את הספור הנ"ל מהרבנית ואמר שהבחור הי' נמוך מאד והססו ושאלו את מרן החזו"א וענה למנין כשר לצרפו א"כ כשר גם לקחתו לחתן ועל פי מרן לקחוהו ויצאו מהם ילדים גבוהים ורגילים, העיקר שאין להקפיד אם שניהם 160 ס"מ שזהו גובה רגיל והגמ' לענין ננס כנ"ל שהם בגדר בע"מ וכן מה שכתוב שם גבוה לא יקח גבוהית היינו גבוהים מאד, בשאלה הביא השואל דוגמא ממשפחה אחת שההורים נמוכים וילדיהם בגיל 16-17 ונמוכים מאד ואמר לו מו"ר שהוא מכירו והאב בגובה 160 ס"מ ומה שילדיו נמוכים זהו משום שאצלם יש מחלה כזו שלא גדלים אבל לא משום שהאב נמוך.

אח גמד

מה. בנוכחותי שאלו את מו"ר, מציעים לאחת בחור שיש לו אח ננס ממש לא חולה שקוראים מונגולואיד אלא מה שקוראים גמד הוא מפותח בשכלו ולומד בשיבה (כך היתה לשון השאלה) וענה מו"ר אחד חולה זה לא ריעותא, בגמרא כתוב צריך שיהיו ג' חולים, בכל משפחה בדרך כלל יש חולה אחד אצל ת"ח אחד מפורסם יש ג"כ חולה אחד האם זה ריעותא (עי' מש"כ לעיל באות י"ב).

שאלה בנשואי אלמנה

מז. מו"ר (שליט"א) זצוק"ל אמר לאחר ששאלו שרוצה להתחתן עם אלמנה שמונה חודשים לאחר פטירת בעלה ואמר לו מו"ר שינשא ואם היא חשבה שאסור בתוך השנה ובגלל זה רצתה לחכות שתעשה התרת נדרים.

בדיקת דם למשתדכים

מז. סיפר לי איש מהימן מאד ממקורביו הותיקים של מו"ר (שליט"א) זצוק"ל שבא לבקש ברכה עבור נכדתו היתומה שעומדת לגמור שדוך, מו"ר קרא את הפתקא ואמר מעצמו היום נוהגים לעשות בדיקות דם למשתדכים (א"ה, היינו לראות אם הדם מתאים כדי שלא יהי' מחלה לילדים) ושהוא הנ"ל ג"כ יבקש שיעשו את הבדיקה, הנ"ל אף שידע שבמשפחה המדוברת ישנה מחלת ילדים כזו אצל אחי המדובר לא הזכיר את הדבר כלל בפתקא קמי' דמו"ר וזה פרח מראשו בשעת מעשה ומו"ר ע"ד עצמו אמר לו כן, (א"ה אין ראי' ממקרה זה שחזינן בו סוד ד' ליראיו שעל כל המשתדכים לנהוג כן וכמדומה לי ששמעתי בעצמי וכן גם שמעתי מבנו הגר"ח"ק שליט"א שמו"ר לא הי' בעד עשית בדיקות דם כאלה למשתדכים כמו שמציעים היום ומו"ר הי' אומר שאף פעם לא ידעו מבדיקות כאלה ולא עשו בדיקות כאלה והשתדכו כך ואצל נכדיו ונכדותיו בין אלה שהוריהם חתנום ובין אלה שמו"ר חתנם לא עשו בדיקות דם הנ"ל).

פגישות בין חתן וכלה

מח. ספרתי למו"ר (שליט"א) זצוק"ל שכ"ק האדמו"ר מגור הבית ישראל (שליט"א) זצוק"ל דבר אתי אודות הבתורים שמסתובבים עם כלותיהם מאוחר בלילה במבואות האפלים ויש חשש יחוד. ע"ז אמר לי מו"ר שאיסור יחוד אין כאן אלא להרהור יש לחשוש ושאלתיו אם ראוי שיפגשו חתן וכלה בתדירות ע"ז ענה לי שלכלה אין לחשוש ומותר אבל לחתן יש לחשוש משום הרהור, ואמר לי שמרן החזו"א זצוק"ל הי' אומר שיפגשו כדי שילמדו להכיר זא"ז ולא יהיו בנשואיהם כזרים וכן ליישב החילוקי דעות אם יש כאלה ביניהם, מ"מ אמר לי מו"ר שהרכה לא יפגשו, ואמרתי לו אם מספיק פעם אחת בחודש ואמר לי שדי בזה וגם אפשר בפחות מזה.

מט. סיפר לי הגר"ח"ק שליט"א שגיסו הגר"ש ברזם זצ"ל בהיותו חתן בא לבקרם ואז גרו עם מרן החזו"א זצוק"ל בדירתו ברח' חזו"א ולא היו עדיין כל הבתים בסביבה פרט לבית אחד של הרב קרלנשטיין אמנם ביתו של מרן החזו"א הי' האחרון והקיצוני והדרך לביה"ק היתה קצת סלולה ובלי מאור כלל רק חושך ושאל ר"ש את מרן אם יכול לטייל בשעה אחת עשרה בלילה בערך עם כלתו לבד בדרך לבית הקברות הלא זה מחוץ לעיר וענה לו מרן שמותר ואין כאן כל חשש של יחוד והי' ר"ש מהסס, ואמר לו מרן אם הנך מהסס ורוצה להחמיר ילך אחריכם מרחוק רח"ק והלך אחריהם.

שאלה בענין השמות בכתיבת התנאים

ג. ספרה לי הרבנית אשת מו"ר (שתחי) ע"ה בעת שכתבו את התנאים של בנה הגר"ק שליט"א שנקרא ומפורסם רק בשם חיים אמנם יש לו עוד כמה שמות מעריסה "יוסף שמרי" ונתעוררה שאלה איך לכתוב את השמות ואמר מרן החזו"א זצוק"ל מי אמר לגלות שיש לו עוד שמות לא היו צריכים לגלות את הדבר, והסבה שגילו את שמותיו היות ושם אחד משמותיו השם "יוסף" גם חמיו נקרא כן הגאון ר' יוסף שלו שליט"א ומרן החזו"א לא חש לכך אבל אמו הרבנית משום שחששה אולי הצד השני מקפיד גילתה הדבר לפני התנאים ואמר מרן מי אמר שתגלה כנ"ל, ומה"ט (כשם חמיו) אמר מרן לכתוב רק את השם חיים בתנאים וכ"כ בתנאים, אבל בכתובה כתבו את כל שמותיו ולא זוכרים אם שאלו את מרן על כך, מרן הי' בחתונה.

בענין שמות של כלה וחמותה

נא. בנוגע לשמות כלה וחמותה, שלמדוברת קוראים מלכה ולאם הבחור קוראים מלכה יענטא אמנם נקראת רק בשם מלכה, ואמר מו"ר (שליט"א) זצוק"ל אף ששתי שמות הם כשם אחד וזהו שם של שתי מילים והוי כשם אחר מ"מ כאן מאחר שקוראים לה רק מלכה א"כ העיקר היא הקריאה, ואמר מו"ר אם הכל כהוגן והגון אפשר להוסיף שם נוסף לכלה כגון שרה מלכה וכד' ולקוראה בשם זה ל' יום כדי שתתפרסם בשם זה. ובפעם אחרת בשאלה כזו שקראו לשתייהן מלכה אמר מו"ר להוסיף שם לכלה ולקוראה אסתר מלכה (השם החדש לראשונה) ואמר אף שאפשר לקוראה שרה מלכה אבל יותר מתאים אסתר המלכה.

גב. ועוד אמר מו"ר שאם קוראים לאחת מלכה (שוא תחת הלמ"ד והכ"ף) ולאחת מלכה (שוא תחת הלמ"ד וקמץ תחת הכ"ף) ג"כ הוי כשני שמות וכדוגמא אחד נקרא חזקי' וחתנו יחזקי' שמובא בפוסקים שנחשוב כשני שמות.

גג. וכן סיפר לי ראש"י מילר שליט"א מפ"ת שבאירוסי בתו של הרב ספיר ז"ל הי' נוכח מרן החזו"א זצוק"ל ושם הכלה הי' כשם חמותה ואמר מרן זצוק"ל להוסיף לכלה עוד שם.

גד. אמר לי מו"ר (שליט"א) זצוק"ל בשם מרן החזו"א זצוק"ל וכן שמע בשם הגר"ח מבריסק זצ"ל היכא ששמות החמות והכלה המדוברת שוים שאחת מהן תוסיף עוד שם (ובפעמים אחרות אמר לי מו"ר בשם מרן החזו"א שיוסיפו שם לכלה) ויקראו אותה בשמות החדש והישן יחד דהוי כשם אחר (דשני שמות יחד הוי כשם אחר לגמרי) ומותר לבנה לקחתה וכן הורה מו"ר למעשה ואמר מו"ר דצריך להוסיף את השם ל' יום לפני החתונה כדי שתוחזק באותו השם וכדאיתא לגבי גט, ויקראו ל' יום בשם החדש.

להקפיד לקוראה בשם החדש

1234567

00000

גה. תשל"א, ספר לי הגר"ח שליט"א עובדא בכלה וחמותה מאנגלי' ששמותיהם היו זהים ושאלו את מו"ר (שליט"א) זצוק"ל ואמר להוסיף לכלה עוד שם לשמה לפני הנשואים והוסיפו לה, כעבוד זמן לאחר הנשואים חלה החתן במחלת הסרטן ל"ע ומצבו החמיר מיום ליום וכל כמה ימים טלפנו מאנגלי' להכנס למו"ר שיתפלל עליו ומצבו החמיר פעם אחת טלפנו ובקשו מהשליח שישאל את מו"ר היות ועלה בדעתם שאת השם החדש שהוסיפו לה לא קראו אותה בו וקראוה רק בשמה הישן, השליח כבר התבייש להכנס למו"ר לבלבל לו את הראש כל כמה ימים וספר את זה לרח"ק, רח"ק ספר את כל זה לאביו מו"ר (שליט"א) זצוק"ל, מו"ר אמר שזו סבת מחלתו שצריכים לקראה בשמה החדש ולכל הפחות בני ביתה שיקראוה בשמה החדש ולא מספיק מה שהוסיפו לה שם אלא שצריכים לקראה בו, והתחילו לקראה בשם החדש והלה קם ממטת חליו וכשם שהמחלה באה כן הלכה ממנו ונרפא כליל והוא אדם בריא ושלם, ר"ח ראהו אצל מו"ר בריא ושלם.

שמות חתן וחמיו

גו. מו"ר שליט"א זצוק"ל אוסר אף בחתן וחמיו ששמותיהם שוים ממש ורק בבחור טוב מאד אומר להוסיף שם ולקוראו בו ל' יום, והוי עובדא שלשניהם קראו מנחם וחקר מו"ר אם לאחד קוראים קצור ממנחם או כינוי מזה דאז מותר משום דהוי כשני שמות.

גז. מו"ר שליט"א זצוק"ל אמר לתימני ששאלו אודות חתן וחמיו ששמותיהם שוים ממש אם לעשות את השידוך ואמר לו מו"ר שדעתו שצואת ר"י החסיד לא נתקבלה אצלם ואין לאסור, אף שאצלנו אסורים, מ"מ לבסוף אמר לו שאינו יודע ולא רצה להתיר לו במפורש.

להשיא שני ילדים בסמוך

גח. שמעתי מת"ח ששאל את מו"ר (שליט"א) זצוק"ל אם יש לחשוש לעין הרע ולא לחתן שני בנים בזה אחר זה בסמוך (עובדא כך הוי) ואמר מו"ר שיש לחוש ואיני יודע אם די לזה הפרש של חודש בין חתונת האחד לשני וישאלו רב, שאלו רב ואמר שדי בהפרש של חודש, השואל לא נחה דעתו בזה היות ומו"ר אמר לכתחלה שאינו יודע אם די בהפרש של חודש וחזר ושאל את מו"ר ואמר מו"ר שלדעתו צריך הפרש לא פחות מחדשיים מלאים, ושאלו עוד אם אפשר לעשות באותו האולם את שתי החתונות מחשש עין הרע וענה מו"ר זה תלוי באנשים איך שיסתכלו על הדבר.

(א"ה, עי' בט"ז או"ח סי' תקמ"ו ס"ק א' ובבה"ט ובמ"ב שם, ושם מטעם אין מערבין שמחה בשמחה, ועי' צואת ר"י החסיד אות ל"ז, ועי' שד"ח ח"ז אסיפת דינים מערכת דינים אות י"ט).

מקובלים ושידוכים

נמ. פעם הציעו בחור ישיבה לבתו של ת"ח אחד וההצעה התקבלה וכמדומה שגם נפגשו כבר ומצאו חן, ושאל הת"ח למקובל אחד ידוע בת"א אם לעשות את השדוך וענה לו שלפי צרופי האותיות אין זה הזוג הנכון ושלא יעשה את השידוך, אמנם השידוך הי' נראה לת"ח כשידוך טוב ולכן ביקשני לשאול את מו"ר (שליט"א) זצוק"ל, ספרתי את הכל למו"ר אמר לי מו"ר אם הבחור ת"ח והיא בת ת"ח שיגמרו את השידוך ויעלה יפה (כמדומה שהוסיף מו"ר זהו הזוג ההגון מהגמ') וכן הוי ות"ל חיים בשלו' ויש להם כבר בנים ובני בנים משפחה גדולה, (כמדומה זה הי' עוד לפני שנת תש"ך)

ס. ועוד הוי עובדא ששמעתי מנכדו של מו"ר, בחורה מבוגרת מעדות המזרח לומדת באור החיים שנפגשה עם בחור והסכימו להנשא, ולבסוף הבחור התחרט ושאלה מקובל ספרדי בירושלים ואמר לה שהוא הי' זווגה ולא אחר, ושלחה לבקש את הבחור כמה פעמים והוא עומד בסירובו והיתה כמה פעמים אצל המקובל והוא בשלו שזה הי' זווגה ולא תחפש אחר והיא מצייתת לו ומסרבת לשמוע הצעות אחרות ובינתיים מתבגרת, חברותי' אמרו לה שתשאל את מו"ר ושאלה באמצעות בתו של מו"ר, ואמר מו"ר לבתו להגיד לה במפורש שלא תציית למקובל א"א משום שהוא הרב שלה ואין לזלזל בו בפני', רק שתגיד לבחורה שתקבל הצעות אחרות ואם זה ילך א"כ סימן שזהו שמציעים לה הוא זווגה ואם לא אז לא.

חתן ביום חופתו נמחלים עוונותיו

פא. שאלתי את מו"ר (שליט"א) זצוק"ל מש"כ חתן ביום חופתו נמחלין לו כל עוונותיו האם זה גם בלי תשובה ואמרתי ששמעתי ממישהו בשם מרן החזו"א זצוק"ל שאמר שמוחלין אפי' בלי תשובה והוכיח מזה שלומדים הדבר ממחלת ועלי' נאמר שהוסיף רשעה על רשעתו כמובא בפרש"י עה"ת סוף תולדות, א"כ מוכח שלא עשתה תשובה ואמר לי מו"ר שלא אקבל מה שאומרים בשם מרן החזו"א הכל אומרים בשמו, ועל עצם השאלה אמר לי מו"ר שבתשובה גופה יש כמה דרגות ובאלה שנאמר בהן שנמחלים עוונותיהם הנ"ל וכיוצ"ב הכונה שם שהתשובה בהם יותר קלה (א"ה), אמרו לי שכתוב בשם האדמו"ר מקוצק זצ"ל שמפרש ביום חופתו הכונה שדי כאן בהרהור תשובה שימחלו לו).

לענין שמות בכתובה

פב. שאלתי את מו"ר (שליט"א) זצוק"ל, אחד שחלה בגיל שלש והוסיפו לו שם ומאז הוא נקרא בשם החדש בלבד הן בעלי' לתורה והן במשפחה ובשמות מעריסה לא נקרא כלל איך לכתוב בכתובה, וענה מו"ר שם שנשתקע לא כותבים אבל אם כשמבקשים ברכה אצל צדיק מזכירים שם זה א"כ לא מקרי נשתקע וכותבים.

